

Odkaz ze závěti: Poslední vůle, která může stmelit rodinu i dál pomáhat

11.9.2026 - | Charita ČR

Dělat si plány do budoucna a předcházet různým potencionálním mrzutostem nám připadá zcela normální. Plánujeme dovolenou, pojišťujeme domácnost či auto, přemýšlíme, jak naložíme s letošní sklizní jablek nebo komu jednou předáme klíče od rodinné chalupy. Jednu důležitou otázku však často odsouváme s tím, že na to je ještě času dost. Co se stane s naším majetkem, až tu nebudeme? Závěť si stále spojujeme s blížícím se koncem. Ve skutečnosti je především praktickým dokumentem, který může zabezpečit naše blízké, předejít sporům a část pozůstalosti proměnit v pomoc druhým.

Právě to připomíná Měsíc dobročinné závěti, který začíná 13. září, na Mezinárodní den závětí. Jeho smyslem není přesvědčovat lidi, aby opomíjeli rodinu. Naopak. Dobře sestavená poslední vůle může příbuzné zabezpečit, předejít sporům a současně podpořit dobrou věc.

"Je třeba zpochybnit jeden z častých mýtů, že závěť sepisují jen velmi staří nebo umírající lidé,"

zdůrazňuje **Milan Vlasák** z Charity Česká republika, spolumluvčí Měsíce dobročinné závěti.

"Naopak, o takových důležitých věcech je potřeba rozhodovat v době, kdy je člověk při síle, zcela soběstačný a může svou vůli formulovat svobodně a bez tlaku okolí."

Závěti přibývají, stále je však má jen menšina

Přesný počet lidí, kteří mají sepsanou závěť nelze určit. Poslední vůli je totiž možné napsat vlastní rukou a ponechat ji doma, takže se v žádné statistice neobjeví. Takový dokument se navíc nemusí po smrti najít. Notářská komora proto označuje za nejjistější řešení [závěť ve formě notářského zápisu](#). Její originál zůstává u notáře a údaj o ní je zanesen do neveřejné Evidence právních jednání pro případ smrti.

Koalice Za snadné dárcovství uvádí, že se závětí zemře přibližně každý sedmý člověk. Starší mezinárodní studie založená na datech projektu SHARE zjistila závěť jen u pěti procent českých zemřelých manželů a manželek, zatímco v Anglii u 72 procent. V Česku tak zůstává závěť ve srovnání s některými západními zeměmi výrazně méně obvyklá. I když i zde se obrací trend mírně k lepšímu a podle Notářské komory ČR počet sepsaných závětí za poslední roky mírně stoupá (necelých 30 tisíc závětí v roce 2024).

Proč poslední vůli odkládáme

Průzkum agentury STEM/MARK z roku 2025 mezi lidmi staršími 50 let ukázal, že závěť má každý desátý respondent a přibližně třetina ji plánuje sepsat. Více než polovina dotázaných o ní však dosud nepřemýšlela nebo se na takové rozhodnutí necítila připravena.

Smrt zůstává citlivým až tabuizovaným tématem a vše okolo se rádo odsouvá na neurčito... Část veřejnosti navíc považuje závěť za záležitost bohatých lidí. Jiní spoléhají na to, že zákon rozdělí majetek přesně podle jejich představ. Tak tomu ale být nemusí.

Z aktuálního průzkumu Koalice Za snadné dárcovství z června 2026 přitom vyplývá zajímavé zjištění: 61 procent lidí v Česku považuje dobročinný odkaz za správnou věc a 85 procent by takovému využití majetku dalo přednost před tím, aby propadnul státu. Téměř polovina veřejnosti však o této možnosti vůbec neví a dalších 37 procent má pouze základní představu. Překážkou tedy nemusí být neochota pomáhat, ale nedostatek informací.

Když rozhodne zákon

Pokud závěť ani dědická smlouva neexistují, nastupuje zákonná dědická posloupnost. Občanský zákoník stanovuje šest dědických tříd. V první dědí rovným dílem děti a manžel či manželka, poté přicházejí na řadu další příbuzní.

Zákonné pořadí však nemusí odpovídat skutečným vztahům. Typickým příkladem je nesezdaný pár s dítětem. Zemře-li jeden z partnerů bez závěti, společný potomek dědí, ale pozůstalý partner se do první dědické třídy vůbec nedostane. Závěť proto není jen nástrojem k rozdělení velkého majetku. Může chránit člověka, s nímž jsme prožili značnou část života, i když náš vztah nebyl právně stvrzený.

Pokud se nenajde žádný dědic, připadne pozůstalost státu jako takzvaná odumrtí. V roce 2025 řešil Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových 1 615 takových případů. Hodnota převzatého majetku překročila 560 milionů korun.

Nejprve blízcí, potom dobrá věc

Sepsat závěť neznamena postavit rodinu a dobročinnost proti sobě. Děti jsou navíc takzvanými nepominutelnými dědici a náleží jim zákonem stanovený povinný díl. Člověk tedy může nejprve zabezpečit nejbližší a teprve poté rozhodnout, zda část majetku, konkrétní částku nebo určitou věc věnuje organizaci, jejíž práci považuje za důležitou.

Dar ze závěti nemusí mít podobu domu ani milionového účtu. Smysl má i sebemenší obnos. Velikost daru je důležitá méně než rozhodnutí, že hodnoty, podle nichž člověk žil, mohou působit i nadále.

Závěť lze navíc změnit nebo zrušit, kdykoli se promění rodinné poměry či přání jejího autora. Měla by však být jednoznačná a splňovat zákonné náležitosti, proto se vyplatí obrátit na notáře.

Mluvit o závěti není přivoláváním smrti. Je to projev odpovědnosti vůči těm, kteří tu po nás zůstanou, a možnost, jak za svůj příběh dopsat malou, ale důležitou větu: pomoc může pokračovat.

<https://www.charita.cz/podporte-nas/dar-ze-zaveti/odkaz-ze-zaveti-posledni-vule-ktera-muze-stmelit-r-odinu-i-dal-pomahat>